

PRÁVNÍ ZÁKLAD ZŘÍZENÍ ZVLÁŠTNÍHO TRIBUNÁLU PRO LIBANON

LINDA JANKŮ

Právnická fakulta MU, Katedra mezinárodního a evropského práva, ČR

Abstract in original language

Tématem příspěvku je zamyšlení nad právním základem zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon. Přestože tento tribunál v sobě spojuje mnohé znaky již dříve zřízených mezinárodních i tzv. hybridních tribunálů, některé aspekty jsou rovněž zcela nové a bezprecedentní. Mezi ně patří i způsob, jakým byl tribunál zřízen. Příspěvek se zaměřuje na vymezení právního základu zřízení tribunálu a na rozbor jeho dvou možných interpretací.

Key words in original language

Zvláštní tribunál pro Libanon, opatření Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII Charty OSN, vstup mezinárodní smlouvy v platnost

Abstract

The aim of this contribution is to provide a reflection on the legal basis of establishment of the Special tribunal for Lebanon. Although this tribunal combines a lot of characteristics of the previously established international and hybrid tribunals, some of its aspects are also completely new and unprecedented. One of these aspects is also the manner in which the Tribunal was established. This contribution specifies the legal basis of the establishment of the Tribunal and examines its two possible interpretations.

Key words

Special Tribunal for Libanon, measures of the UN Security Council under Chapter VII of the UN Charter, entry of international treaties into force

1. ÚVOD

Příspěvek se zabývá otázkou právní povahy zřízení nejmladšího ad hoc mezinárodního trestního tribunálu, Zvláštního tribunálu pro Libanon. Přestože tento tribunál v sobě spojuje mnohé znaky již dříve zřízených mezinárodních i tzv. hybridních tribunálů, některé aspekty jsou rovněž zcela nové a bezprecedentní. Mezi ně patří i způsob, jakým byl tribunál zřízen. Otázka právní povahy vzniku tribunálu a legality jeho založení, která je tématem tohoto příspěvku, se stala předmětem odborné debaty a nese s sebou řadu teoretických mezinárodněprávních otázek, stejně jako praktické implikace pro efektivitu a reálné fungování tribunálu.

Po vymezení právního základu zřízení tribunálu se následně v příspěvku zaměřuji na rozbor jeho dvou možných interpretací a uvádím vlastní závěry k dané problematice.

2. VYMEZENÍ PRÁVNÍHO ZÁKLADU ZŘÍZENÍ ZVLÁŠTNÍHO TRIBUNÁLU PRO LIBANON

Dne 30. května 2007 byla přijata rezoluce Rady bezpečnosti č. 1757¹, ve které je stanoveno, že Rada bezpečnosti jednající na základě Kapitoly VII Charty OSN rozhodla, že „ustanovení připojeného dokumentu, včetně jeho přílohy, o ustavení Zvláštního tribunálu pro Libanon vstoupí v platnost 10. července 2007, pokud vláda Libanonu do toho dne nedodá oznámení dle čl. 19 (1) připojeného dokumentu“². Připojený dokument, o němž rezoluce hovoří, je Dohoda mezi OSN a Libanonskou republikou o zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon³, jejíž přílohou je Statut Zvláštního tribunálu pro Libanon. Dohoda byla zástupci obou smluvních stran podepsána na počátku roku 2007⁴.

Její čl. 19, který se týká vstupu smlouvy v platnost, v odstavci 1 stanovil, že „smlouva vstoupí v platnost den poté, kdy vláda [Libanonské republiky] písemně oznámí OSN, že byly splněny právní podmínky pro vstup v platnost.“⁵ Tyto právní podmínky přitom vymezuje čl. 52 libanonské ústavy, který upravuje otázku sjednávání mezinárodních smluv a stanoví, že „smlouvy týkající se státních financí, obchodní smlouvy a obecně smlouvy, od nichž nelze každý rok odstoupit, nejsou ratifikovány, dokud je neschválí Sněmovna.“⁶ Smlouva o zřízení zvláštního tribunálu pro Libanon pod toto ustanovení nepochybně spadá (její čl. 5 stanoví, že Libanon ponese 49% nákladů fungování tribunálu, čímž se smlouva dotýká státních financí a její ratifikace tedy podléhá schválení parlamentem).

---

¹ UN Doc. S/RES/1757 (2007).

² „The provisions of the annexed document, including its attachment, on the establishment of a Special Tribunal for Lebanon shall enter into force on 10 June 2007, unless the Government of Lebanon has provided notification under Article 19 (1) of the annexed document before that date“. Viz S/RES/1757 (2007), §1(a).

³ Agreement between the United Nations and the Lebanese Republic on the Establishment of a Special Tribunal for Lebanon.

⁴ Zástupce libanonské vlády Dohodu podepsal 23. ledna 2007 a zástupce OSN 6. února 2007.

⁵ „This Agreement shall enter into force on the day after the Government has notified the United Nations in writing that the legal requirements for entry into force have been complied with.“

⁶ Z anglického překladu libanonské ústavy: „treaties involving the finances of the state, commercial treaties, and in general treaties that cannot be renounced every year are not considered ratified until they have been approved by the Chamber“. Anglický překlad ústavy dostupný na *Libanon Index* [online]. [cit. 20-01-2011]. Dostupné z: http://www.servat.unibe.ch/icl/le__indx.html

3. ROZBOR MEZINÁRODNĚPRÁVNÍCH IMPLIKACÍ REZOLUCE Č. 1757 (2007)

Zásadní otázkou, která z výše vymezeného znění rezoluce a souvisejících okolností vyplývá, je, zda lze ustanovení rezoluce o vstupu příložené Dohody v platnost interpretovat tak, že ustanovení Dohody vstoupila v platnost jako ustanovení mezinárodní smlouvy, nebo zda se stala platnými jako součást textu rezoluce Rady bezpečnosti přijaté na základě Kapitoly VII Charty OSN.

Odpověď na tuto otázku ze strany odborníků na mezinárodní právo přitom není jednotná. Zatímco například B. Fassbender⁷ dospívá k závěru, že ustanovení dohody je nutno chápat jako integrální součást rezoluce č. 1757 a Zvláštní tribunál pro Libanon tedy nemá právní základ v mezinárodní smlouvě, ale přímo v rezoluci Rady bezpečnosti, G. Serra⁸ či A. Cassese⁹, který je zároveň předsedou tribunálu, se naopak domnívají, že právním základem zřízení tribunálu je mezinárodní smlouva. Z českých odborníků lze zmínit např. P. Šturmu, který ke způsobu vzniku tribunálu uvádí, že jej lze považovat za „zcela originální, protože kombinuje dva právní nástroje, tj. mezinárodní smlouvu a právně závaznou rezoluci Rady bezpečnosti. Přitom každý z těchto právních aktů (jak dohoda, tak rezoluce) by sám o sobě stačil ke zřízení mezinárodního tribunálu. Dosud existující tribunály ostatně vznikly vždy jedním z těchto způsobů.“¹⁰

Je tedy zřejmé, že vzniklá situace, resp. znění rezoluce Rady bezpečnosti č. 1757, která hovoří o Dohodě výhradně jako o „připojeném dokumentu“ a nechává tedy otázku právní povahy tohoto dokumentu otevřenou, připouští přinejmenším dva možné výklady. Existují důvody, pro něž se lze domnívat, že rezoluce vyvolala vstup ustanovení Dohody v platnost jako mezinárodní smlouvy (tedy, že rezoluce nahradila chybějící ratifikaci ze strany Libanonu). Stejně tak lze nalézt argumenty i pro výklad, podle něhož je nutno „příložený dokument“ chápat jako integrální součást rezoluce, který tedy nemá povahu mezinárodní smlouvy. V dalším textu budou oba tyto možné výklady podrobněji rozebrány.

---

⁷ Fassbender, B.: *Reflections on the International Legality of the Special Tribunal for Lebanon*. In *Journal of International Criminal Justice*, No. 5 (2007), s. 1091-1105.

⁸ Serra, G.: *Special Tribunal for Lebanon: A Commentary on its Major Legal Aspects*. In *International Criminal Justice Review*, Vol. 18, No. 3 (September 2008).

⁹ *Lebanon: Chief Judge Makes Controversial Statement on Legality of Special Tribunal for Lebanon* [online]. Library of Congress, 18. 11 2010 [cit. 20-01-2011]. Dostupné z: http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_l205402359_text

¹⁰ Viz Šturma, P.: *První mezinárodní trestní tribunál pro stíhání teroristických útoků? Ke zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon*. In *Trestněprávní revue* 10/2007, s. 273.

4. PRÁVNÍM ZÁKLADEM ZŘÍZENÍ TRIBUNÁLU JE MEZINÁRODNÍ SMLOUVA

Pro skutečnost, že Rada bezpečnosti měla v úmyslu svou rezolucí vyvolat vstup v platnost Dohody o zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon jako mezinárodní smlouvy, svědčí několik skutečností.

Jak upozorňuje B. Fassender¹¹, rezoluce používá formulaci typickou pro mezinárodní smluvní právo, když stanoví, že „ustanovení (...) vstoupí v platnost 10. července 2007“. Přestože sice rezoluce o Dohodě nehovoří jako o mezinárodní smlouvě, ale výhradně jako o „připojeném dokumentu“ (což lze chápat jako argument pro druhou z obou výše uvedených interpretací), je zde patrný rozdíl oproti znění rezolucí, kterými byly zřízeny Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a pro Rwandu (ICTR). V obou těchto rezolucích je přímo obsažena formulace, že je tímto rozhodnutím Rady bezpečnosti tribunál zřízen, je zde vymezena jeho působnost a přiložen jeho Statut¹². Pokud tedy Rada měla záměr založit Zvláštní tribunál pro Libanon přímo na základě své rezoluce jako jedno z opatření bez použití síly dle čl. 41 Charty OSN, nabízelo se použití obdobného a již zavedeného znění, které bylo použito předchozími rezolucemi zakládajícími ad hoc mezinárodní trestní tribunály, a které by nenechávalo prostor pro pochybnosti.

Rovněž z jednání v Radě bezpečnosti před hlasováním o přijetí rezoluce č. 1757 vyplývá, že minimálně část států, které se zdržely hlasování, vnímala text rezoluce jako nahrazení chybějící ratifikace ze strany Libanonu a tedy zřízení tribunálu na základě mezinárodní smlouvy. Například zástupce Ruské federace v této souvislosti uvedl, že rezoluce se měla zaměřit na implementaci ustanovení Smlouvy, nikoli na vstup Smlouvy v platnost. Konstatoval, že „úprava zvolená předkladateli rezoluce je z pohledu mezinárodního práva pochybná. Smlouva mezi dvěma subjekty (...) ze své podstaty nemůže vstoupit v platnost na základě rozhodnutí jedné smluvní strany.“¹³ Stejně tak zástupci Indonésie, Jihoafrické republiky a Číny přednesli vůči navrhované úpravě výhrady právě z důvodu, že Rada bezpečnosti tím obejde libanonskou ústavní proceduru ratifikace smlouvy a nahradí ji přijatou rezolucí. Zástupce Indonésie označil tento postup za „násilné zasahování do vnitrostátních ústavních postupů“, neboť návrh rezoluce „mění právní povahu čl. 19 Smlouvy, který jasně stanoví, že smlouva vstoupí v platnost den poté, co libanonská vláda oznámí OSN, že byly splněny vnitrostátní právní požadavky pro její vstup v platnost.“¹⁴

---

¹¹ Fassbender, c. d., s. 1096.

¹² Viz rezoluce Rady bezpečnosti č. 808 (1993) a rezoluce Rady bezpečnosti č. 955 (1994).

¹³ Viz záznam z jednání Rady Bezpečnosti ze dne 30. května 2007 o situaci na Blízkém východě. UN Doc. S/PV.5685. Pozn.: vlastní překlad autorky.

¹⁴ Tamtéž.

Zdůraznil přitom, že se jedná o čistě národní záležitost a neexistuje právní základ, podle něhož by Rada bezpečnosti mohla takto jednat.

Při rozboru alternativy, podle níž právní základ zřízení tribunálu spočívá v mezinárodní smlouvě a Rada bezpečnosti tedy svou rezolucí fakticky nahradila chybějící ratifikaci Dohody ze strany Libanonu, je nutno vzít v potaz dva rozměry, které daná otázka má. Prvním z nich je, zda smlouva tímto způsobem mohla vstoupit v platnost z pohledu mezinárodního smluvního práva. Druhou otázkou pak je existence pravomoci Rady bezpečnosti k podobnému kroku, tj. zda lze pro něj v Chartě OSN nalézt oporu či zda je na místě tento postup charakterizovat jako jednání *ultra vires*.

4.1 Z POHLEDU PRÁVA MEZINÁRODNÍCH SMLUV

Zásadní otázkou, která vyvstává, je, zda je možné vyvolat právní následek vstupu mezinárodní smlouvy v platnost nahrazením souhlasu jedné ze stran rezolucí Rady bezpečnosti. Domnívám se, že nikoli.

Základním pojmovým znakem smlouvy (ať už mezinárodní, či jiné) je konsenzus, tj. obsahově shodný projev vůle stran, který je důvodem její závaznosti. Dle mezinárodního obyčejového práva lze za mezinárodní smlouvu považovat ujednání dvou nebo více subjektů mezinárodního práva, které má z vůle těchto subjektů mezinárodněprávní účinky a řídí se mezinárodním právem. Rovněž Vídeňské úmluvy upravující právo mezinárodních smluv uvádějí jako základní charakteristiku mezinárodní smlouvy konsenzus a dohodu smluvních stran¹⁵. Požadavek mezinárodněprávně relevantního projevu vůle smluvních stran být smlouvou vázán je proto pro uzavření a vznik smlouvy z hlediska mezinárodního práva nezbytným, přičemž v případě bilaterální smlouvy je nezbytnou podmínkou takový projev vůle obou smluvních stran.

Dohoda o zřízení tribunálu stanovila v čl. 19 odst. 1 jako podmínku svého vstupu v platnost ratifikaci ze strany Libanonu, resp. oznámení potvrzující, že byly splněny vnitrostátní právní podmínky pro vstup smlouvy v platnost. Ratifikace mezinárodní smlouvy má dvě roviny – vnitrostátní a mezinárodní. Pro vstup smlouvy v platnost z pohledu mezinárodního práva je podstatná ratifikace ve smyslu mezinárodněprávně relevantního aktu (projevu vůle státu navenek být vázán smlouvou); s ratifikací dle vnitrostátního práva nicméně vykazuje funkční spojitost, neboť nevysloví-li parlament na svém jednání ústavou předepsaný souhlas, nemůže ani dojít

---

¹⁵ Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1969, stejně jako Vídeňská úmluva o smluvním právu mezinárodních organizací z roku 1986, sice podávají užší definici mezinárodní smlouvy, než jaká plyne z obyčejového práva, avšak obě rovněž vymezují smlouvu jako mezinárodní *dohodu* uzavřenou písemnou formou mezi státy, resp. státy a mezinárodními organizacemi.

k mezinárodněprávnímu aktu ratifikace. A k tomu v daném případě ze strany Libanonu nedošlo.

Za notifikaci ve smyslu čl. 19 Dohody přitom nemůže být pokládán dopis libanonského předsedy vlády Fouada Siniora Generálnímu tajemníkovi OSN ze dne 14. května 2007¹⁶, který Rada bezpečnosti zmiňuje v preambuli přijaté rezoluce. V něm totiž právě ono oznámení o splnění vnitrostátní právní podmínky pro ratifikaci smlouvy chybí; libanonský premiér v něm naopak explicitně konstatoval, že v současné době existuje patová situace, která neumožňuje svolat jednání Sněmovny, na němž by mohlo být o ratifikaci Smlouvy rozhodnuto. Na této skutečnosti nic nemění fakt, že premiér v dopisu konstatoval, že i přesto je dána parlamentní většina, která s ratifikací smlouvy souhlasí – podobné konstatování nemůže být z hlediska mezinárodního práva relevantní, neboť parlamentní většina mohla svůj souhlas vyjádřit pouze způsobem předvídaným ústavou, tedy na jednání Sněmovny, což se nestalo¹⁷. Navíc o tři dny později, 17. května 2007, poslal Generálnímu tajemníkovi OSN dopis také libanonský prezident Emile Lahoud, v němž uvedl, že Siniorova vláda postrádá legitimitu a vyslovil se proti tomu, aby Rada bezpečnosti uvedla Smlouvu o založení tribunálu v život¹⁸.

Platí, že mezinárodní smlouva vstupuje v platnost způsobem a dnem určeným ve svých ustanoveních¹⁹. Z výše uvedeného přitom jasně vyplývá, že ustanovení čl. 19 smlouvy naplněno nebylo a smlouva proto tímto způsobem v platnost vstoupit nemohla. Potvrzuje to mimo jiné i samotná rezoluce č. 1757, která v §1 (a) sama stanoví lhůtu pro naplnění ustanovení čl. 19 ze strany libanonské vlády, po jejímž marném uplynutí smlouva vstoupí dne 10. června 2007 v platnost. Nabízí se proto otázka, zda je z pohledu mezinárodního práva možné, aby smlouva vstoupila v platnost nahrazením ratifikace jednou ze smluvních stran rezolucí Rady bezpečnosti. Domnívám se, že toto možné s ohledem na výše uvedenou základní charakteristiku mezinárodní smlouvy jako dohody založené konsenzem

---

¹⁶ Letter dated 14 May 2007 from the Prime Minister of Lebanon to the Secretary-General. UN Doc. S/2007/281.

¹⁷ V preambuli rezoluce č. 1757 je použita formulace, podle níž v dopisu libanonský premiér „připomněl, že parlamentní většina vyjádřila svou podporu Tribunálu a požádal, aby jeho požadavek na zřízení Zvláštního tribunálu byl urgentně předložen Radě [Bezpečnosti]“. Jak konstatuje B. Fassender, Rada bezpečnosti tím chtěla vyvolat dojem, že jedná v zájmu celého libanonského lidu, což je nicméně s ohledem na vnitropolitickou realitu v zemi nepravdivé. Viz UN Doc. S/RES/1757 (2007), dále viz Fassender, c. d., s. 1093-1094.

¹⁸ Viz *United States Participation in the United Nations: A Report by the Secretary of State to the Congress for the Year 2007*. United States Department of State, Government Printing Office. s. 16.

¹⁹ Viz čl. 24 Vídeňské úmluvy o smluvním právu mezinárodních organizací.

stran není, neboť projev vůle jedné z nich nemůže svým jednostranným aktem nahradit druhá strana smlouvy.

4.2 Z POHLEDU PRÁVA MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ

Rada bezpečnosti od počátku 90. let již mnohokrát svými rozhodnutí přijatými podle kapitoly VII Charty OSN vyprovokovala debatu o legalitě svých rozhodnutí a limitech pravomocí, kterými disponuje. I v tomto případě se nabízí otázka, zda Rada bezpečnosti byla (jako orgán mezinárodní organizace, která je na základě své zakládací smlouvy nadána pouze určitými pravomocemi) oprávněna podobné rozhodnutí vydat. Za tím účelem je nutno si nejprve zodpovědět otázku, jaká existují kritéria pro určení legality rozhodnutí Rady Bezpečnosti a jaká právní omezení pro výkon jejích pravomocí podle Kapitoly VII Charty existují.

Čl. 41 Charty OSN vymezuje oprávnění Rady bezpečnosti přijímat opatření bez použití síly za účelem ochrany mezinárodního míru a bezpečnosti. Skutečností přitom je, že konkrétní podoba, jíž mohou tato opatření nabývat, není v Chartě definována (je zde uveden pouze demonstrativní výčet možných opatření), přičemž Rada bezpečnosti již v minulosti prokázala poměrně širokou variabilitu co se týče takto volených prostředků, a to včetně zřízení dvou ad hoc mezinárodních trestních tribunálů – pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a pro Rwandu (ICTR). Právě zřízení těchto dvou tribunálů je nicméně jedním z důvodů, pro které se lze domnívat, že svým postupem ohledně zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon by Rada přesáhla rozsah svých pravomocí.

Platí, že Rada bezpečnosti může v případě nastalé hrozby pro mezinárodní mír a bezpečnost přijmout právně závazná opatření, které jsou členské státy na základě čl. 25 Charty povinny provést²⁰. Rozhodnutí Rady přitom mohou převážit nejen nad mezinárodními smlouvami (v souladu s čl. 103 Charty), ale rovněž nad mezinárodním obyčejovým právem²¹. Je nicméně skutečností, že navzdory svému poněkud výsadnímu postavení je Rada bezpečnosti limitována statutem mezinárodní organizace, jejímž je orgánem, a vedle toho také obecným mezinárodním právem.²² Rada bezpečnosti tak

---

²⁰ Čl. 25 Charty stanoví, že členové OSN „přijmou a provedou rozhodnutí Rady bezpečnosti v souladu s touto Chartou“.

²¹ Jak upozorňuje A. Constantinides, toto oprávnění vyplývá ze samotné povahy donucovacích opatření a implicitně také ze samotného znění Charty. Viz Constantinides, A.: *An Overview of Legal Restraints on Security Council Chapter VII Action with a Focus on Post-Conflict Iraq*. 2004 Florence Founding Conference. Dostupné z: www.esil-sedi.eu/fichiers/en/Constantinides_782.pdf

²² Viz Schweigman, D.: *The authority of the Security Council under Chapter VII of the UN Charter: legal limits and the role of the International Court of Justice*. Hague: Kluwer Law International, 2001. s. 164-165

sice je oprávněna operovat v rámci poměrně široce definovaných mantinelů, ve svém počínání však je i přesto limitována.

Omezení plynoucí z Charty OSN jako určitá měřítko pro posouzení legality aktů orgánů OSN lze spatřovat především v čl. 2, ve kterém jsou (spolu s čl. 1) vymezeny cíle a zásady OSN²³. Na danou situaci se přitom vztahuje zejména čl. 2 odst. 7, podle něhož OSN není oprávněna zasahovat do záležitostí, které „podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu“. Přestože vývoj směřuje k tomu, že je stále méně oblastí, které je možné bez rozpaků označit za záležitosti „podstatně“ spadající do vnitřní pravomoci státu, nemůže být pochyb o tom, že jednou z těchto oblastí je projevení vůle státu stát se stranou mezinárodní smlouvy.

V ustanovení čl. 2 odst. 7 je výslovně uvedeno, že tato zásada nebrání použití donucovacích opatření podle Kapitoly VII. Podle mého názoru nicméně díky tomu nelze učinit závěr, že určité rozhodnutí či opatření přijaté Radou bezpečnosti podle Kapitoly VII nemůže za žádných okolností představovat nepovolenou intervenci do vnitřních záležitostí státu. Tuto „výjimku“ obsaženou v čl. 2 odst. 7 je nutno vykládat ve vztahu k celkovému kontextu pravomocí a cílů Rady bezpečnosti a zároveň do určité míry restriktivně – v opačném případě by totiž bylo možné učinit závěr, že v okamžiku, kdy Rada bezpečnosti v souladu s čl. 39 Charty určí, že nějaká situace představuje ohrožení či porušení míru, není následně ve výkonu svých pravomocí a přijetí opatření dle čl. 41 a 42 omezena z právního hlediska vůbec ničím a z povahy věci se tímto opatřením nikdy nemůže dopustit jednání ultra vires a neoprávněného zásahu do vnitřních pravomocí státu. Tak tomu nicméně není, což – jak upozorňuje A. Constantinides²⁴ – mj. vyplývá ze znění posudku Mezinárodního soudního dvora ve věci Namibie²⁵, který konstatoval, že „Soud proto dospěl k závěru, že rozhodnutí přijatá Radou Bezpečnosti [...] byla přijata v souladu s cíli a zásadami Charty a v souladu s články 24 a 25. Tato rozhodnutí jsou tedy závazná pro všechny členské státy OSN, které jsou proto povinny je přijmout a provést [zvýrazněno autorkou].“²⁶

---

²³ Výslovně to stvrzuje čl. 24 odst. 2, podle něhož je Rada povinna při výkonu svých povinností z těchto cílů a zásad, vymezených v čl. 1 a 2 Charty, vycházet.

²⁴ Constantinides, c. d.

²⁵ *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) Notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*. Advisory Opinion of 21 June 1971. International Court of Justice Reports 1971. Dostupné z: www.icj-cij.org/docket/files/53/5595.pdf

²⁶ „The Court has therefore reached the conclusion that the decisions made by the Security Council [...] were adopted in conformity with the purposes and principles of the Charter and in accordance with its Articles 24 and 25. The decisions are consequently binding on all States Members of the United Nations, which are thus under obligation to accept and carry them out.“ Viz *Legal Consequences (...)*, c. d., s. 41, odst. 115.

Jak přitom upozorňuje G. Serra, v případě rezoluce č. 1757 šel „zásah OSN do vnitřních záležitostí a jurisdikce vysoce nad rámec toho, co by mohlo být opodstatněně umožněno poslední větou ustanovení čl. 2 odst. 7 Charty OSN.“²⁷ Novem přitom není samotný fakt interference do vnitřních záležitostí státu, ale oblast, do níž Rada bezpečnosti touto rezolucí zasáhla – ústavní pravomoci suverénního státu. Obdobný zásah přitom nebyl v žádném případě nezbytný pro výkon funkcí a cílů Rady bezpečnosti v oblasti udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. V kompetenci Rady totiž bylo dosažení stejného cíle, tedy zřízení tribunálu, přímo na základě rezoluce, tak jako v případě ICTY a ICTR, a to bez nutnosti přistoupit k bezprecedentnímu kroku prisouzení členskému státu OSN status strany mezinárodní smlouvy, kterou tento stát v souladu se svou vnitrostátní ústavní úpravou odmítl ratifikovat.

Lze proto konstatovat, že rezoluce č. 1757 tímto krokem nenaplnila podmínku proporcionality mezi zásahem do vnitřních záležitostí státu a cílem, kterého tímto zásahem mělo být dosaženo. Je třeba upozornit, že do Charty jsou inkorporovány některé obecné zásady právní, jako zásada dobré víry či právě zásada proporcionality²⁸. V souladu se zásadou proporcionality je přitom možné učinit závěr, že Rada bezpečnosti není oprávněna zasáhnout do vnitřních pravomocí a záležitostí státu, pokud to není nezbytné či přiměřené okolnostem a cíli, jehož hodlá dosáhnout. Lze přitom dovodit, že jestliže Rada může zamýšleného cíle dosáhnout ustavením tribunálu přímo na základě rezoluce, není důvod, aby si osobovala pravomoc učinit stát proti jeho vůli smluvní stranou smlouvy nahrazením jeho chybějící ratifikace svým rozhodnutím.

Další oblastí omezení, která pro Radu bezpečnosti při výkonu jejích pravomocí existují, pak jsou rovněž pravidla obecného mezinárodního (obyčejového) práva²⁹. Ve vztahu k rozebíranému případu je třeba především upozornit na závěr D. Schweigmanna, podle něhož jedním z případů, kdy obyčejová pravidla převáží nad ustanoveními Charty OSN, jsou i obyčejová pravidla z oblasti práva mezinárodních smluv (především pak pravidla týkající se výkladu smluv)³⁰. Do toho nepochybně spadá

---

²⁷ Serra, c.d.

²⁸ Schweigman, D.: *The authority of the Security Council under Chapter VII of the UN Charter: legal limits and the role of the International Court of Justice*. Hague: Kluwer Law International, 2001. s. 201.

²⁹ V této souvislosti vycházím z definice obecného mezinárodního práva, kterou přináší J. Malenovský. Podle něj se jedná o pravidla, jež jsou způsobilá uplatnit se vůči všem státům, resp. pravidla, jichž se lze dovolávat ve vztahu ke každému státu. Dovojuje přitom, že pramenem obecného mezinárodního práva může být pouze obyčej, který je jako jediný způsobilý vyvolat právní účinky vůči všem státům. Viz Malenovský, J.: *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5. vyd. Brno: MU a nakladatelství Doplněk, 2008. s. 223.

³⁰ Schweigman, c. d., s. 196.

rovněž povinnost respektovat povahu mezinárodní smlouvy jako dohody mezi dvěma (či více) subjekty a mezinárodněprávní pravidla týkající se vstupu smlouvy v platnost.

5. PRÁVNÍM ZÁKLADEM ZŘÍZENÍ TRIBUNÁLU JE REZOLUCE RADY BEZPEČNOSTI

Druhou z možných interpretací rezoluce č. 1757 pak je výklad, podle něhož právním základem zřízení a existence tribunálu je přímo samotná rezoluce. Dohoda o zřízení tribunálu tak tvoří její integrální součást, čímž ztratila povahu mezinárodní smlouvy a její ustanovení vstoupila v platnost jako součást rezoluce. Pro tuto interpretaci rovněž svědčí několik skutečností a, jak je rozvedeno níže, jedná se o interpretaci, kterou osobně považuji za správnou.

Tato interpretace je v souladu s dřívější praxí Rady bezpečnosti, která svými rezolucemi na základě Kapitoly VII založila již dva ad hoc mezinárodní trestní tribunály. Jak bylo uvedeno výše, konstrukce použitá v rezoluci č. 1757 je odlišná od obou dřívějších případů. Je nicméně zároveň poměrně neurčitá, neboť rezoluce hovoří o přiložené Dohodě nikoli jako o smlouvě, ale „přiloženém dokumentu“ a nechává tak tuto otázku de facto otevřenou. Právě tato nejednoznačnost ponechává prostor i pro druhý způsob interpretace.

S ohledem na fakt, že tato interpretace umožňuje (na rozdíl od interpretace první) vnímat akt založení Zvláštního tribunálu jako učiněný v souladu s mezinárodním právem a rovněž v souladu s dřívější zavedenou praxí Rady bezpečnosti ohledně zřizování ad hoc mezinárodních trestních tribunálů, je nutné ji dle mého názoru preferovat. Je přitom třeba souhlasit s B. Fassenderem, který upozorňuje, že pokud by Rada bezpečnosti měla v úmyslu odchýlit se od své dřívější praxe natolik bezprecedentním způsobem, bylo by pro to potřeba zcela jednoznačného důkazu a formulace, která nezanechává pochybnosti o svém významu – to nicméně rezoluce č. 1757 nepřináší.

Nahrazení ratifikace mezinárodní smlouvy jedním ze států, který je její smluvní stranou, rezolucí přijatou podle Kapitoly VII představuje bezprecedentní krok a Rada by s tím přisvojila podobnou pravomoc poprvé v historii³¹. Pravomoc uvalit na členský stát OSN závazek ve formě mezinárodní smlouvy, kterou začne být tento stát z rozhodnutí Rady bezpečnosti vázán, dle mého názoru nepochybně nepatří mezi „zvláštní pravomoci“, které jsou Radě v souladu s čl. 24 odst. 2 Charty přiznány a které umožňuje přijmout Kapitola VII. Toto je potvrzeno již samotnou povahou mezinárodní smlouvy, jak je rozebráno výše.

---

³¹ Fassbender, c. d., s. 1097.

Rada Bezpečnosti je oprávněna vykonávat své funkce rovněž prostřednictvím uzavírání mezinárodních smluv, avšak pokud tak učiní, je přitom povinna postupovat na základě rovného postavení všech smluvních stran. Pokud se tento postup ukáže jako nedostatečný či nevhodný, nic nebrání přijmout v dané otázce závaznou rezoluci na základě Kapitoly VII a určité opatření vynutit. Není však možné akceptovat řešení, podle něhož může Rada oba přístupy kombinovat a vyvolat vstup smlouvy v platnost svým jednostranným opatřením podle Kapitoly VII, aniž by přitom zároveň daná ustanovení neztrácela povahu mezinárodní smlouvy; takový postup Rady by bylo nutno kvalifikovat jako jednání *ultra vires*.³²

6. ZÁVĚR

Závěrem lze konstatovat, že v příspěvku uvedené argumenty dle mého názoru jednoznačně svědčí ve prospěch interpretace, podle níž byl Zvláštní tribunál zřízen jako opatření v souladu s čl. 41 Charty OSN přímo na základě rezoluce a přiloženou Dohodu je nutno chápat jako integrální součást textu rezoluce s právní povahou tomu odpovídající. Opačná interpretace by znamenala, že právní základ tribunálu a legalita jeho vzniku by byly z pohledu mezinárodního práva zpochybnitelné – to totiž neposkytuje prostor pro to, aby mezinárodní smlouva mohla vstoupit v platnost na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti, a zároveň by bylo nutno podobný zásah do ústavních postupů suverénního státu ze strany Rady bezpečnosti kvalifikovat jako jednání nad rámec jejích pravomocí dle Charty OSN.

Antonio Cassese, předseda tribunálu, se nicméně před nedávnem v rozhovoru vyjádřil ve prospěch interpretace, podle níž je právním základem založení a působení tribunálu mezinárodní smlouva, která – dle jeho slov – sice „nebyla uzavřena v souladu s libanonskou ústavou, nicméně libanonská vláda svým následným zapojením do personálního zajištění tribunálu potvrzuje, že je smlouvou vázána.“³³ Bude tedy zajímavé sledovat, jak se k výše rozebírané otázce postaví samotný tribunál, bude-li otázka legality jeho vzniku vznesena jako předběžná otázka v některém ze soudních řízení, která povede.

Literature:

---

³² Fassbender, 1104-1105.

³³ „[...] the agreement to establish the STL was not concluded in compliance with the Lebanese Constitution, but that the Lebanese government's subsequent involvement in the staffing of the tribunal confirms that the government is bound by the agreement“ Viz *Lebanon: Chief Judge (...)*, c. d. Otázkou je, zda toto vyjádření neotevřít prostor pro třetí možnou interpretaci, podle níž ustanovení smlouvy vstoupila v platnost konkludentně následkem participace obou jejích stran, OSN a Libanonu, na založení Tribunálu a jeho dalším působení.

Primární zdroje

- Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) Notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970). Advisory Opinion of 21 June 1971. International Court of Justice Reports 1971. [cit. 20-01-2011]. Dostupné z: www.icj-cij.org/docket/files/53/5595.pdf
- Libanon Index [online]. [cit. 20-01-2011]. Dostupné z: http://www.servat.unibe.ch/icl/le__indx.html
- UN Doc. S/RES/1757 (2007)
- UN Doc. S/2007/281
- United Nations Charter (1945)
- Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or between International Organizations (1986)
- Vienna Convention on the Law of Treaties between States (1969)

Sekundární zdroje

- Constantinides, A.: An Overview of Legal Restraints on Security Council Chapter VII Action with a Focus on Post-Conflict Iraq. 2004 Florence Founding Conference. Dostupné z: www.esil-sedi.eu/fichiers/en/Constantinides_782.pdf
- Fassbender, B.: Reflections on the International Legality of the Special Tribunal for Libanon. In Journal of International Criminal Justice, No. 5 (2007), s. 1091-1105.
- Lebanon: Chief Judge Makes Controversial Statement on Legality of Special Tribunal for Libanon [online]. Library of Congress, 18. 11 2010 [cit. 2011-01-20]. Dostupné z: http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_l205402359_text

- Malenovský, J.: Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5. vyd. Brno: MU a nakladatelství Doplněk, 2008.
- Serra, G.: Special Tribunal for Lebanon: A Commentary on its Major Legal Aspects. In *International Criminal Justice Review*, Vol. 18, No. 3 (September 2008).
- Schweigman, D.: The authority of the Security Council under Chapter VII of the UN Charter: legal limits and the role of the International Court of Justice. Hague: Kluwer Law International, 2001.
- Šturma, P.: První mezinárodní trestní tribunál pro stíhání teroristických útoků? Ke zřízení Zvláštního tribunálu pro Libanon. In *Trestněprávní revue* 10/2007.
- United States Participation in the United Nations: A Report by the Secretary of State to the Congress for the Year 2007. United States Department of State, Government Printing Office.

Contact – email

lindajanku@seznam.cz